УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

НАРОДНА СКУПШТИНА

СЛУЖБЕЧИ ЛИСТ О РАДУ СРПСКЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

ИЗЛАЗИ СВАКИ ДАН ЗА ВРЕМЕ СКУПШТИНСКОГ РАДА

ПРЕТПЛАТУ ПРИМА

КРАЉЕВСКО-СРПСКА ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА

ЦЕНА ЈЕ ЛИСТУ:

ЗА СРБИЈУ . . . . . 6 дин. месечно

ОД ЈЕДНОГА БРОЈА . . . . . 0·10 дин.

ЗА СТРАНЕ ЗЕМЉЕ ПОШТАНСКОГ САВЕЗА 15 дин. месечно

УРЕЂУЈУ СКУПШТИНСКИ СЕКРЕТАРИ:

Ранко Петровић, Доброслав Ружић, Љуб. П. Ћирић.

Број 69 НЕДЕЉА 17 ФЕБРУАРА 1891 Година I

57 САСТАНАК

5 фебруара 1891 год. у Београду

ПРЕДСЕДАВАО ПОТПРЕДСЕДНИК

Димитрије Катић

СЕКРЕТАР

Ранко Петровић

(НАСТАВАК)

(О буџету)

Арса Прокопијевић — Г. Тома Бојичић казао је, да ово питање данас не решавамо, него да га оставимо дотле, док не видимо шта ће бити са платама државних саветника, па ако се оставе њихове плате, какве су, онда да не укидамо ни овај додатак министру председнику. Међутим ја налазим, да, кад смо се већ код ове тачке зауставили, да треба и да је решимо. Дакле, ја налазим, да је право, да се овај додатак укине и слажем се са предлогом Ранка Тајсића, тим пре, што нам је г. министар финансија јуче казао, да је наше финансиско стање рђаво, а знајући да су те плате увеђене у најсрећнијим данима, док је била наша држава у снази, то ја мислим да сад, у колико је снага производње народне опала, да у толико треба и ове додатке свима укинути.

Драгиша Станојевић — Ја бих у начелу био за то, да се одузме министру председнику свих 5 хиљ. динара, али пошто ме је г. Ранко Тајсић тако лепо убедио, да му треба дати 28 гроша дневно, као што он рече, то ја пристајем на предлог Ранков. Брат Ранко замислио је себе у положају министра председника па кад је добро прорачунао нашао је, да би и њему, Ранку, на томе месту требало дневно додатка 28 гроша. Ја верујем брат Ранку и онда гласам за тих 28 гроша.

Лаза Илић — И онда кад сам говорио о овом предлогу буџета у начелу, ја сам казао, да ми не можемо да поправимо наше финансијско стање једино путем штедње. Ми смо се у одбору финансијском обзирали на штедњу свуда, где се може да уштеди; међутим ја устајем да поновим мишљење и да изјавим, да ова штедња, која би се учинила укидањем додатка министру председнику износи свега три хиљ. динара. Она је толико мала, да ми нисмо могли да се руководимо и да пристанемо на одвојено мнење, тим пре, што никако не можемо да се сложимо с тим, да и ако се овај додатак учини, да се тиме неће у јавности изразити неповерење нашем министру пред страним светом.

Г. Машић изјавио је како се слаже са мишљењем одборске мањине, па вели да ово треба да се смањи Међутим имали смо прилике, да у такој прилици видимо да су се либерали са свим друкче понашали. То је било у нишкој Скупштини и тада су били његови другови. Наши су поднели предлог, да се тај додатак министру председнику укине, а кад су то хтели тиме су уједно хтели да изјаве неповерење влади. Међутим један одличан члан либералне странке Илија Стојановић предложио је, да се тај додатак г. министру председнику подигне не на 5 хиљ. дин., него на 5 хиљ. талира, с тога, што ти људи имају ванредну улогу.

То нас је руководило у финансиском одбору, те нисмо хтели да у овај додатак дирамо, већ ако мислимо да штедимо, можемо то чинити на другим местима.

Минист. просвете Андра Николић — Господо, кад је у питању председник владе, разуме се да су заинтересовани и чланови владе, а ви знате, да људи неће никад говорити онде, где су заинтересовани, или где се може рећи да су заинтересовани.

Ја не бих ни узимао реч, да ме на то није изазвао известан начин, који је у претрес унео г. Драгиша. Ми ћемо сачекати и чути како ће решење Скупштине да буде, а како је ово питање специјално питање о поверењу или неповерењу, ни један члан владе неће утицати на садржај решења, јер се по себи разуме, да сваки има стајати на своме месту и радити, како му дужност налаже. Ја сам устао више да протестујем против начина, који не може да се прими и усвоји, јер г. Драгиша није само изнео мишљење да тај додатак треба смањити на толико и толико, но сматра да му је потребно било извесним позама и гримасама самој ствари дати други карактер. Против таквог поступка, против начина којима се ствар багателише, ја протествујем и молим Скупштину, да она ово питање о поверењу реши онако, како она налази да треба да буде; али да се у то не уноси онај тон омаловажавања и шале, који је г. Драгиша унео.

Ја сам имао само то да кажем, а о ствари говорити нећу.

Марко Петровић — Кад се водила начелна дебата о буџету, сматрао сам за потребно да проведем моје назоре кроз целу нашу историску прошлост, те да летимично обележим развој нашег државног живота, од којег је зависило и наше буџетско стање. Ја сам том приликом критички оцењивао радњу државника и наводио вам погрешке њиховог политичког правца, који је створио ово несносно финансијско и економно стање. И окривљујући њих тада у Скупштини, ја сам их окривио у толико, што су они били носиоци тога политичког правца.

Стављајући њима на терет и одговорност за то стање, ја сам то чинио с правом у толико већим, што је отаџбина њих безпрекорно плаћала, па по том праву и користи народу од њихове службе очекивала.

Тражећи службе од људи, у чијим је рукама судба једног народа, службе ревносне, искрене и корисне, ми не можемо и немамо ни права тражити од њих некаког идеалног пожртвовања, које би ишло чак дотле, да служећи интересима

отаџбине, до крајности напусте, не своје личне интересе, но можда и саме услове могућности, да се са тако високог и одличног места, одуже свима великим дужностима угледа државничког и достојанства личног.

Има часова у државном животу, када народ и отаџбина имају права да апелују на свачији изузетан патриотизам и пожртвовање, па и на њихов, али ти часови не могу бити вечито стални, да већ прећу у правило живота чијег.

Има момената, када се апелује на човека да и живот свој жртвује. Али ти моменти морају бити од прелазног значаја, и људи, који хоће да воде рачуна о сталноме стању у животу, они су дужни да том сталном стању поставе и сталну основицу, јер ни остали редови грађански не могу, па се чак од њих и не сме тражити, да стално живе у тим осетним часовима пожртвовања и преко граница изнурености.

За стално и паметно вођење једне политике у држави, треба и сталних и паметних политичара, а не политичара тренутне важности од данас до сутра. Ми знамо да се данас у срећним и напредним државама, не само добри политичари добро плаћају, него и велики научари. Данас се плаћају први вештаци скупље, од кога не само неколико људи имају задовољство и уживање, но чијом се науком, вештином и проналазцима користе сви народи. Њих плаћају тако скупо остале државе и народи, не за то, што они не би волели јевтине државнике, но за то, што не могу да нађу јевтино таке државнике, који би службом и спремом својом могли користити свом народу. А колико већ ми морамо да имамо данас добрих државника, код оваког нашег и политичког и економског и финансијског стања, у чију памет, у чију вољу и искреност смемо се поуздано наслонити, са надом, да ће они и моћи и хтети и умети опоравити ово тешко стање државно. Никада не можемо одрећи, да главну улогу у том имају они људи, који у својим рукама непосредно држе крму државне управе и одређују правац државној политици. Ја не мислим да би један државник, само за то што ћемо му плату смањити, могао одступити са државне управе, јер то му дужност патриотизма забрањује, кад би у том лежала стварна помоћ тешком стању државном. Али кад у томе целом поступку једне Скупштине, лежи само дело непромишљености, из кога се може основано извести, да један народ не уме да задобија за себе своје државнике, не уме да их одушевљава, но их својим поступком понижава и омаловажава, тај народ нема доказа за себе у томе, да уме да цени људе од заслуге, људе од користи за државу и тај ће их народ као такав врло мало и имати.

Ми знамо да су оваки поступци у целоме уставноме и парламентарном свету, дело поверења или неповерења једној влади и њеноме политичкоме правцу. Ми то можемо овде и друкчије тумачити, али господо, у целом се свету тако схвата, у целоме ће се свету тако схватити. Па када код нас тако стоји, да кредит једне владе и једног политичког правца иде од догађаја до догађаја, онда ја не знам ко би био толико куражан да дође, да влада једном земљом по каквом утврђеном принципу, а да се о тој његовој политици, према моменталном расположењу изриче пресуда, не обзирући се да ли ће у томе бити користи или штете по моћ и углед људи, који и под таким околностима земљом управљају. Ми знамо да у општини једној, кад смо незадовољни са кметом, ми на предлог одбора, смањујемо му плату, и тиме, на један пријатељски и достојанствени начин кажемо му, да нисмо задовољни њиме и да желимо да се он уклони сам са општинских послова, чему се сваки образован човек одма и одзива, не чекајући да га ко за рамена баца на поље. Па када нам то важи за једног обичног кмета, колико то више мора да важи за једну владу, састављену из много узвишенијих људи.

Ова држава имала је до сада много и много државника, добрих и хрђавих, па опак нигде се, чини ми се, није нашло тако великог разлога, да се њима овим путем каже, да им се не верује. Па кад се то није десило са онима, чијим радом ни народ ни ми нисмо могли бити задовољни, и да се, подцењујући тако важност њихова државника, са једном или две хиљаде динара, опак оставе да, тако ослабљени у важности земљом управљају; онда са колико разлога смемо овако малом уштедом да доводимо у сумњу и питање важност и поверење оне владе, са чијим смо досадањим радом били задовољни; и мислимо ли, да ће она, тако ослабљена, боље моћи заложити своју моћ у служби земље унутра, и своју важност у одбрани наших интереса с поља. Молим вас, ово добро процените.

Господо, ми треба да смо на чисто с тим, којим путем треба да иде наша државна политика. Ако ми наш правац политички не водимо досљедно, ништа нам неће помоћи ситне штедње.

И зар ви мислите, господо, да је то мудрост у државним финансијама, када по цену од 2.000 динара државнику једном одузмемо снагу, која лежи у несумњивоме поверењу и олабавимо вредност његову у земљи и на страни?

Ако би, господо, усвојили ово гледиште, које се заступа у овом предлогу за ову уштеду, ја н. пр. држим, да ни један државник не би нашао разлога, да под тим условима прими се отправљања државних послова.

По државо-правном појму, има часова, кад држава има права тражити од својих грађана и безграничнога пожртвовања. Има часова кад она има права да иште од својих грађана и живот да за њу жртвују. Када она обуставља плаћања и на страни све дотле, док не мину тешке прилике земаљске; али држава никада не може и не сме да те жртве патриотске тражи од појединог човека или појединога реда људи, но од свију и свакога. Јер иначе не само што би такви појединци немоћни били задовољити те велике потребе државне, но би усамљени пали под тим теретом.

Ви можете, господо, навести, да је плата председника министарског савета и без додатка, довољно велика. Са тога гледишта можда би се још могло нешто и признати, али у сравнењу његова положаја, његове дужности и његове велике одговорности, достојанством, дужностима и одговорношћу других, обичних чиновника, који имају толику исту плату узев и додатке, мени се чини, да би нам рачун и обзири остали друкчије доказани.

Господо, ваљда нећете дозволити, да шеф државне управе стоји у плати испод шефова наших завода, као што је управа монопола дувана, фабрике, директора железнице и још неких. — Народ, господо, који не уме да цени државнике, који багателише државнике, који понижава своје државнике, тај их народ неће и не може никад имати онаке, каке би желио да има и каке мора и треба да има, ако жели да му послови иду онако, како би то властити интерес њихов и државе њихове захтевао. — Ови обзири руководили су нас у одбору, кад смо предложили да остане овај додатак, који постоји већ од како је нашег буџета, који су додатак уживали и они, чијом политиком нисмо могли бити задовољни, и што је најглавније што нећемо овим учинити никакве стварне уштеде, ако га укинемо, а бојим се, да не нанесемо уштрба државној политици, ако би тај човек нашао разлога, да ово сматра као израз неповерења и неодобравања досадањег правца рада његовог, па се уклони за то са државне управе, од чега нам може после изаћи какав велики политички дефицит, који ни са милионима нећемо бити доцније кадри накнадити.

С тога вас молим да узмете све ово у обзир, па ствар одлучите, а ја ћу се радовати, ако моји разлози и зебње не изиђу онако, како сам се бојао да не изиђу. Тек свакојако ја се бојим, да нећемо овим заклати вола за литру меса.

Богосав Поповић — Ми сви знамо, да министри имају плату од 12.000 динара на годину, а да се запитамо зашто министар председник има и ових 5000 динара додатка и да ли је то оправдано?

Наравно да је оправдано и за то је додатак и стављен, и кад бисмо ми то укинули, онда министар председник не би имао средства да одговори своме положају, као што је до сад, јер као што знате он има да прими госте стране и наше. Онамад је баш био код њега један из Старе Србије, те је просио за цркву и он му је дао 100 динара а није могао да пружи динар или два, као што ми обични грађани без зазора можемо

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
www.unilib.rs

да учинимо. Он има и да прима и стране посланике и т. д. и према томе ја мислим, да од тих 5000 динара, а с обзиром на наше рђаво стање, треба одузети само хиљаду или две, а не више.

Мика Спасојевић — Ја кад сам устао да предложим укидање овог додатка, мене није руководила мисао о поверењу или неповерењу, него нужност штедње. А штедњу ми треба да на свакој позицији да чинимо, ако појмимо околности у којима се наша држава налази.

Што је г. Марко Петровић, казао да се овај додатак даје с обзиром на заслуге и ја признајем, али мислим да у томе давању не треба ићи сувише, јер један човек потребује толико колико и други.

До душе и околности утичу на издатке, али кад је један човек дошао поверењем на највећу инстанцију у државној служби, онда са тим не мора бити у вези и највећа плата. Лепо је казао Љуба Ћирић, да господа министри кад иду на пут, они онда имају разне дијурне и то њихову плату удвостручи.

С тога дакле ако хоћемо разумну штедњу, онда треба да отпочнемо са овим додацима, па не само овде, него свуд у опште у овим случајевима.

Алекса Ратарац — Доста је њих говорило и за то ја немам потребе да много о овоме питању говорим, јер и није бог зна како важно, но устао сам само да кажем, да сваки човек као државник, као што је председник министарства, није дошао да седи и да ради на томе месту због неке награде, него је дошао за љубав оне земље, за коју он живи. Моје је мњење да се добро не ради за награду, него што се осећа нека љубав према друштву и држави и задовољство са њиховог задовољства.

Његова награда неће се овим окрњити, ако се овај његов додатак сведе на половину, јер он зна какво је наше финансиско стање, да је доиста тешко и да постоје дефицити као што се видело и при претресу буџета у начелу, и он треба да тражи само да намири своје најнужније потребе.

Што се тиче Д-р Лазе Илића, који пребацује Машићу како либерали нису досљедни себи, него су вели некада тражили за њиховог председника министарства још већи додатак од овога, а сад војују против њега, ја мислим да би он то могао и нама, па наравно и себи, да пребацује, јер смо ми они, који су на нишкој Скупштини тражили да се укине тај додатак а сад војујемо за њега. Према томе изгледа да смо се ми транпили и они су дошли на место наше а ми на место њихно, ја то не разумем. Ми треба да останемо досљедни сами себи, па ако смо онда војевали противу тих додатака у опште, онда треба и сада да војујемо, без обзира на личности, који седе на министарским столицама; а онај који је на томе месту, нека ради добро и корисно, јер његa данас друштво потребује и он је нужан. Ну лепо је казао Ранко Тајсић, да он има већи трошак него остали чланови владе, због чега треба да има додатак. У томе погледу слажем се са мишљењем одборске мањине.

Лаза Илић — Кад сам први пут устао да говорим о овоме додатку, ја мислим, да вам је и сувише било увиђавно, да нисам хтео тада да кажем ни да сам пријатељ, ни да сам непријатељ додатака, но сам хтео рећи то: да се на овом додатку има да огледа *поверење или неповерење према председнику министарства.* (Чује се: тако је!). Наши другови, који су гласали против додатка министра председника у Нишу, гласали су за то, што су хтели да му изјаве неповерење; а либерали пак, они су то наше опазили и хтели су да му дају још више, те да му докажу колико нам је потребан и да осујете наш смер.

То је дакле ствар поверења или неповерења.

Стеван Ристић — Господо, кад се повела реч о додацима, то и ја устајем да о њима неколико речи проговорим. На првом је реду говор о додатку министра председника. Ви знате врло добро у каквом се стању налази наш народ а и министри знају то добро. Нека се прво погледа, колико је која општина пореза остала дужна, па тада нека тражи додатак и већу награду.

Ја бих молио министрч председника а и све остале министре, који су поникли из наше скупштинске већине, да ово није поверење или неповерење према њима, него ми морамо да штедимо. То сам имао да кажем а за остало сам мишљења Ранка Тајсића.

Стојан Станковић — Кад би били ови додаци за какве друге чиновнике или за какве дијурне, као што напомену Љуба Ћирић, ја бих се онда са њима сложио, али за мене је ово питање поверење или неповерење према председнику министарства. Ја ћу за то дати своје разлоге. Додатак овај не даје се каквом било чиновнику, него се даје да се углед министра председника уздигне, јер он мора да дочекује стране посланике итд. Дакле ово није додатак његов при обичним приликама, него у приликама ванредним, па зато настаје питање: хоћемо ли ми да верујемо господину овако или онако? Ја не могу да се сложим ни са Спасојевићем ни са Ристићем. Спасојевић доиста рече, да он из поштовања ту седи, ако је тако. онда вам ми можемо довести човека, који ће јефтиније ту да седи,, али он може да нам донесе највеће штете и несреће за земљу. Ја у иностраној политици тражим човека, који ће потпуно да одговори својој дужности да служи на добро и срећу овој вемљи а не жалим што ћемо да платимо. (Тако је... Чује се: да се реши.)

Потпредседник — Је ли вољна Скупштина да се реши? (Јесте).

Љуба Јоксимовић — Вазда сам се руководио овога начела, да доброга радника треба добро и платити, а хрђавог не само да га не треба платити, но га треба изјурити. Ону плату, коју би ја дао данашњем министру финансије за месец дана не бих је дао Вукашину Петровићу ни за годину дана (Смех). Сложио бих се са једним предговорником, који је рачунао плату и на грошеве и ако је сад динарска система, сложио бих се велим с тога, да једноме чиновнику не бих дао ни 3 гроша, који не би ништа радио, но само обукао шлафрок и седео код своје куће цео месец дана, а на крају месеца да свога слугу шаље за плату. Било је чиновника којима је савест дозвољавала и то да раде.

Јован Милић-Баличевац — Молим вас, господо, ми смо почели да штедимо тако од лањске године и од кога? Одоздо. Имао је председник општински 100 дук. а сад смо свели на 6 дук. Ми смо рекли: доста му је 6 дук. и он мора да служи. Кад смо лане почели да тражимо смањивање плате, они су нам говорили, ово је законодавна Скупштина. Трпите брађо до године, па ћемо онда свима да смањимо. Сад смо дочекали редовну Скупштину и ја сам жељан, да се почне смањивање, али да почнемо од великих плата. Желео би сад г. Алимпија да видим, шта ће да говори, кад дође ред на њега, а не само што је ова 4 дана викао: буџет, буџет и дефицит. Буџет се тако смањује, кад од свих редом почнемо одузимати, па чак треба ићи и до г. поп Марка, да и њему оставимо по старом, а не као сад: има један сељак 5 пореских глава и поп му за њих узима 5 дин.; ако венча опет наплати, ако крсти опет наплати, узима дакле, 5 дин. полу-годишње, а 10 годишње. Ја сам за то, да се свуда по мало смањи, јер иначе ћемо само аминати.

Милош Богдановић — Мени се чини, господо, да је ово питање доста начелне природе—начелне с тога, што један говорник рече, да је одбор финансиски на извесним местима већ учинио уштеде ових додатака код неких чиновника. Дакле, кад би на већим позицијама додатке решили ћутке а нижим чиновницима смањили, ја сматрам, да би у овом погледу били управо једностранн. Не бих могао да се сложим са оним мишљењем, да се додатак смањи на 3000 дин., јер сам видео, да поштовани доктор Драгиша Станојевић помиње да и преко ове уштеде остаје министру председнику дневно 28 гроша с неким подсмехом, а збиља, ако хоћемо да останемо праведни у томе, пошто ћемо осталим чиновницима додатке да крњимо, био би за то, да се председнику остави додатак од 3000 дин. То је плата среског начелника I класе, и кад он може са својом породицом лепо да живи, мислим да и министар председник може са том сумом да дочекује госте страних сила, који му збиља и по званичној дужности престају, и према овоме мислим

да би учинили и уштеду од 2,050 дин. а поред тога остали би и праведни у оном погледу, што ћемо нижим чиновницима ове додатке по предлогу одбора укинути.

Известилац Р. Поповић — Решавајући ову позицију мислим, да није имало потребе, да се у претрес унесу лична питања. Кад је одбор финансијски решавао ову позицију, он није имао на уму ничију личност, јер оне немају никакве везе с питањем, које се решава. Додатак министру председнику није додатак г. Грујићу, он се везује за председничко место, а који ће да буде на том месту, то није закон предвидео, нити можемо закон одредбом да утврдимо. О тој позицији решавале су и друге Скупштине и нашле су, да она треба да стоји. Кад смо је ми решавали, ми смо је одвојили од личног питања и имали смо на уму ово: да ли председник министр. савета, поред плате коју има као министар, треба да има и извесан додатак. Као што рекох, то је решавано и на другим Скупштинама, и сви досадањи председници имали су је па и ми смо нашли да треба оставити. Потребу, да министар председник има један додатак ни један од г. г. посланике, који су били против стављеног додатка, нису спорили, сем М. Спасојевића. И сам Р. Тајсић признао је, да треба да постоји, али се нисмо сложили у томе, колико треба да буде. Неки на пример кажу, да је довољно 1200 дин., неки 3.000; одбор финансиски није хтео да је мења и оставио је онако, како је и пре било. Зашто? Зато, што није хтео да приступи разлогу г. Р. Тајсића и још неке господе. Јер њихов предлог, није подкрепљен таквим разлозима, да би га са убеђењем могао да примам. Додатак је овај утврђен буџетом од толико година и ми ни смо хтели да га дирамо, једно, што је потребан а друго, што ни лично нисмо хтели да дирамо у осетљивост данашњег министра председника, што верујемо, да он ради онако, како ми желимо и тражимо. Ја нисам овлашћен да кажем, али нека нико не мисли, да с тим решењем нећемо у исто доба изјавити у неколико и поверење на рад г. министра председника.

Ви се сећате да је пре неколико дана била на претресу министарска одговорност. Г. Драгиша је, за министре, који противу тога закона згреше, тражио драконске мере, па је терао дотле, да је тражио, да онај министар, који учини такву и такву погрешку, буде оглашен за хајдука. Сад пак један пут кад је дошло питање, да ли треба савестан министар да буде оволико или онолико плаћен, г. Драгиша би био за мању награду и од Р. Тајсића. Ну, вели, пошто је г. Р. Тајсић пронашао да је она довољна, он је пристао на њу. Тражити да министар строжије одговара и то не као обичан грађанин, него из ван обичне одговорности, а тражити да буде рђаво плаћен, ја мислим да је то нелогично.

Г. Др. Лаза Илић поменуо је случај у Нишу, кад смо ми као опозиција тражили, да се укине додатак тадашњем председнику министарског савета г. Ристићу. Заиста је тако било. Ја сам тада у Скупштини био. Ми се са политиком тадање владе нисмо слагали и као добри опозиционари тражили смо сваку прилику, да је оборимо. Није дакле грех био, ако смо и ту прилику, били употребили. Ну, његова већина не само да је одбила наш захтев, него му је хтела повећати додатак, предложила је већу цифру, али је сам г. Ристић устао и изјавио, да то не тражи за то, што се не односи лично на њега, него месту на коме се налази. То је била ствар наше политике наше партијске тактике, да владу оборимо и употребили смо ту прилику, међутим његова већина била је свесна свога позива, знала је нашу тактику и изгласала је поверење влади. Г. Ратарац је хтео да нас престави, као да не мислимо сад онако, као што смо некада мислили. То не стоји него је била само политична тактика. И ја овде исказујем, премда нисам овлашћен ни од кога да изјављујем, да Скупштина, ако гласа против ове опозиције, гласаће, да не верује у рад садање владе.

Потпредседник — Објављујем да је претрес свршен. Приступамо гласању. Гласаће се о предлогу г. министра финансије, који је одбор усвојио. Стављам на гласање: ко је за то, да се прими додатак председнику министарског савета по предлогу, тај нека изволи седети, ко је против нека устане? (Већина седи). Објављујем да је Скупштина усвојила овај додатак по предлогу.

Известилац Р. Поповић — После ове позиције долази на реду „краљевски званичници.“ Но пошто о томе има детаљан буџет, о томе да решавамо доцније кад дође на ред тај специјалан буџет.

Сад долази партија V: општи кредит. (Прил. 5 стр. 4) 1. Кредит на ванредне потребе.

Ранко Тајсић — Пре него што бих говорио о овој позицији сматрам за дужност да одговорим с неколико речи г. Лази Илићу и г. Ристи Поповићу. По њиховим речима излази, да смо ми прошлих Скупштина говорили и гласали против само за то, што смо хтели да оборимо владу. То значи, господо, да од 74 године кад год смо били на Скупштини, ми смо терали политику за то, да оборимо владу. Нека ми се не замери што ћу рећи да је то сушта лаж, и кад се тако говори ја сматрам за дужност да враћам језиком а не пером и леворверем, као што то реч један мој поштовани пријатељ.

О самој позицији имам ово да кажем. На овој позицији ја сматрам да треба уштедити, јер је сматрам готово као излишну. Но напослетку кад је она предвиђена, ја држим да треба тежити томе, да буде што мања, јер што буде мања, у толико ће мање бити доконика, не могу добро да се изразим сељачки, али главно у толико ће мање бити оних, који ништа не раде а вуку плате. У колико буде мања ова позиција, мање ће бити неких контролора, мање ће бити инспектора, који прислушкују у мраку, што не треба ни једном од нас. Ја сам имао прилике да се уверим, да у свакој општинској управи, која има те додатке на ванредне трошкове, онда се приређују које какви пирови, балови, пијанке, теревенке и које какве друге комедије. Ја мислим да је наше данашње финансиско стање такво, да не можемо на ту цељ дозволити ниједне паре, на оно што није предвиђено; тих непредвиђених случајева, господо нема. Сваки кућаник човек зна шта му треба за годину дана и према томе одреди суму расхода, а и ако има какве резерве, он је чува и неће трошити на неке непредвиђене потребе, него ће их и ако буде подмирити из уштеђеног новца на партији расхода. Према томе ја сам сматрао за оправдано да остане на ту цељ 50.000 дин., а 150.000 динара да се може да уштеди. Ја мислим да је довољна сума 50.000 дин., да се приличан број бескућника исхрани, а с друге стране да се са сумом 150.000 дин. подмире друге потребе државне, да не би правили терете на народ.

Известилац Р. Поповић — Ја не мислим да говорим о самоме предмету, него хоћу да одговорим г. Ранку Тајсићу на оно што сам казао, да смо ми гласањем против додатка министру председнику у Нишу, употребили само тактику да оборимо владу. Ја мислим да то није грех, за партију, што је хтела да обори владу, против које је било јавно мишљење у земљи. Г. Ранко не би требао толико да се жести, и да каже да је то лаж. Ја сам као опозиционар у мојим разлозима увек био објективан, нисам нападао никад страсно и бесмислено, али сам вазда кад год сам имао разлога да нападам, имао на уму, да сваким мојим предлогом обарам владу, с којом се не слажем. Ја то не кријем, и није нужно да се од тога ограђујем. А ако г. Тајсић држи да се може и опонирати и подржавати рад владе, он може и тако радити. Али ја мислим, да који год зна шта је парламенетаризам, не може тако да мисли. Он на пример сматра, да може гласати и против владиних предлога и против буџета у начелу, па инак да подржава владу. Ја мислим да то није могуће. Или је једна влада добра и треба је подржавати, или ако неко сматра да није добро ово стање, онда ће тежити да га обори. Дакле једно или друго. Али подржавати једно стање и терати опозицију то не може да се одобри ни на основу здравог разума, којим се г. Ранко тако много хвали.

Тома Бојичић — Молим вас, господо. Кад загледамо у буџет, који је пред нама, видимо да су све потребе у њему подмирене. Сад овде се ставља велика сума од 200000 дин. на ванредне потребе. То значи, имамо да дајемо и одвише и где не треба. Као што рекох у буџету видимо да су

све државне потребе, подмирене колико се могло и није никаква празнина остала, и сад још тражити кредит на ванредне потребе, то значи да теретимо буџет. С тога ја се потпуно слажем с одвојеним мишљењем г. Ранка Тајсића, да буде ванредни кредит 50000 дин., а оно друго да се уштеди.

Стојан Станковић — Ја се односно ове позиције слажем с одвојеним мишљењем г. Тајсића, а слажем се за то, што одмах за овим видим позицију 60000 дин. на редовне непредвиђене потребе. Ако се ова позиција кредит на ванредне и сведе на 50000 динара, опет та сума и оних 60000 динара према г. Ранковом мишљењу, ја мислим да су те две суме довољне на те две цељи. За то сам и ја мишљења, да се овде уштеди 150000 динара као што г. Ранко предлаже.

Марко Петровић — Да не би на Скупштини остао утисак, да је већина одборска овом сумом хтела да да влади на расположење, да троши и на некаке пијанке и теревенке, како то наведе један предговорник, ја ћу изнети моје назоре, који су ме одредили да усвојим предлог буџетски по овоме. Господо, ниједан домаћин не може у напред знати, шта га може снаћи у његовој кући, у течају једне године, и да ли он може замислити да ће неко у тој години тешко боловати, и да ће му требати издатка на лекаре; може ли знати да ће неко умрети, да ће се кућа запалити, да ће стока полипсати и т. д., што се све може десити једној кући у течају једне године дана, и што ће домаћин морати подмиривати, као ванредне издатке своје куће; јер ваљда неће ни г. предговорник тврдити, да се ово мора једном домаћину редовно дешавати, као што мора на пр. извесну суму порезе дати, хране потрошити и т. д. Дакле кад то важи за једну кућу, и кад свакако кућа једна мора имати у резерви нешто од капитала, за такве непредвиђене случајеве, те да се не би, у тако тешким приликама, уваљивала у тешке дугове, колико то мора да важи и за државу. Држава такође мора да има резерве за такве потребе, које се не могу да предвиде. Знамо ли ми шта ће бити од оног снега, који лежи три месеца на црногорским висовима? — И можемо ли ми знати на сигурно, да ће се он постепено отапати, и да неће поплавити сав наш дриносавски крај? — Хоћемо ли ми, недај Боже таквог случаја, да оставимо наше грађане да умиру од глади и да им место помоћи, одговарамо, чекајте буџет и Скупштину, док вам даде за то нужну суму, и немојте дотле умирати од глади, за сад за то нема средстава? — Хоћемо ли даље бити сигурни да неће Арнаути прелетети преко наше границе, и да због тога нећемо морати да чинимо издатке, који се не предвиђају у редовним приликама? — Хоћемо ли моћи прерачунати, да неће наша суседна браћа опет страдати и да опет не потраже заштите од нас те да их спасавамо од глади? Све то, господо, не може да се предвиди. На послетку, господо, да се та сума даје министру на расположење, да он њу може сам власно трошити, онда би могао још размишљати, да ли да је одобрим или не. Али ми знамо да по Уставу, ни једну пару министар не може утрошити, док Државни Савет не одобри, а ми знамо да хвала Богу у њему има људи из све три партије, и за цело можемо бити сигурни, да они неће бити расположени, да му одобре да троши новац и на оно, што није и не буде прека и животна потреба државна, а најмање да ће он хтети дозволити, да се ова сума троши на неке пијанке и теревенке, него ће проценити, ако има фактичке потребе државне, онда ће и одобрити, а не нађе ли разлога, неће ни одобрити, — и тада ће то остати као уштеда за идућу годину. Међутим сумњам, да ће у будуће бити тога министра, који ће смети да злоупотреби своју власт у овоме, и да не би за то дошао на оптуженичку клупу, јер ми знамо, господо, какав смо закоп о министарској одговорности донели. Ово нас је гледиште руководило да одобримо овај кредит, и да избегнемо накнадне кредите, које би, на сваки начин морали одобрити. Ја не знам, господо, кад би се у некој вароши десила несрећа, те та варош изгорела, или је вода поплавила и порушила, ко би имао срца да гледа, како људи умиру од глади, и да каже: ја вам не могу ништа помоћи, немам за то одређене суме! Ја држим, господо, да би он дужан био да у овој прилици, и сав буџет државни утроши, само да у таквом случају спасе грађане од несреће. Иначе кака би смисла и имала држава да постоји, када не би ове и оваке дужности вршила на спрам својих грађана. Па шта би ми у том случају радили? Ми би то доцније морали одобравати, као што су и други чинили. Ово нас је гледиште руководило, и с тога ми не треба да се служимо вицевима, као што у овом случају чине неки мање озбиљни државници. Ја, господо, никад нисам био расположен, да додатке дајем ма коме, на пијанке и теревенке, а још мање министрима, али овде што дајем, дајем државницима, са уверењем, да ће они ту малу суму сматрати као знак поверења, и одужити је искреном и верном службом својој отаџбини.

Министар просвете Андра Николић — Г. Марко врло је тачно представио, у чему је ово, и ја готово не бих имао потребе да и још једном говорим, само ћу вам казати да су те потребе *ванредне*, а тим се у исти мах каже да ви не можете те ванредне потребе искључити, јер не можете имати власт над оним, што је ванредно. Ви можете казати, да че треба 20 него 15 професора у једној шкели и да није потребан оволики број учитеља, колики је сад, него половина тога броја; то је у вашој власти и ви то можете одредити, али ви не можете казати да не признајете ванредне потребе, као што су н. пр. поплаве доселења, и т. д. То је једно, а друго што је у овом случају важно јесте, да и ако се кредит од 200.000 дин. одобри, опет се не мора то све утрошити само за то, што је одобрено. Дакле, потрошиће се онолико у колико те ванредне потребе буду захтевале. Ако је потреба велика, можда ће се потрошити и више. Ако је у питању рецимо спасавање живота и глава, ту свакако ни један министар неће бити формалиста па да каже: ја немам новаца одређених буџетом више, него оволико, те по томе не смем наредити да се купују чамци и друго и да се свет спасава од поплаве. Сем тога, господо, што ванредне потребе не могу да се по нашој вољи одређују, овде је још врло важна околност та, да за подмирење сваке појављене ванредне потребе треба одобрење и Државнога Савета.

Према томе ја држим да се код ове позиције није требало задржавати и од ње зепсти, јер је баш ово позиција, коју Скупштина може најпре и без сваке зебње да одобри, а влада свакако неће ма какав случај квалификовати као ванредну потребу.

С тога ја држим да о овоме не може бити ни разговора, да ли да буде одобрена оволика сума или не, јер према прилици из те ће се партије и трошити. Ова се сума предвиђа за онакве случајеве, као што је био долазак Црногораца. Што је најглавније овде то је, да се ова цифра не сме трошити ако нема ванредних потреба, а ако их има трошиће се онолико, у колико то оне буду захтевале.

Богосав Поповић — Кад знамо да има 57,000.000 дин. издатака на чиновништво, онда би ми погрешили кад не би за овај кредит на ванредне потребе оставили новаца у резерви. Овај новац је резерва за случај кад, н. пр., ударе Арнаути, побије град село, доселе се досељеници и т. д., па то треба из ове партије подмирити.

Ја могу дакле да кажем, да овај кредит треба одобрити и за то се слажем са одборском већином.

Вића Радовановић — И ако се из ове позиције не може трошити без одобрења Државног Савета и без појављене потребе, ја ипак рачунам, да треба примити одвојено мишљење Ранка Тајсића с тога, што тим треба на крају крајева, кад свршимо буџет, да имамо једну цифру, која нас више задовољава, која би нам умалила дефицит.

Ја не могу никако да одобрим оволику суму на ванредне потребе и онда, кад пара нема, и у том случају кад је дефицит велики. Ја нисам видео да су се ванредне потребе подмиривале из ове партије, баш и кад су се десиле, него ми прихватали смо то и из хуманитарности потпомагали, као што је био случај и са црногорским досељеницима.

Ја дакле не бих био никако за то, да се остави већи мах влади, јер у колико се више остави према томе и сума

www.ustavnisud.rs

ће расхода већа да буде, а што мање оставимо, то ће они на нас излеловати, те ћемо им и ми у том случају потпомоћи. Нарочито то треба учинити с тога, што одма за овом позицијом иде позиција, на непредвиђене трошкове и од 100.000 динара. И кад ми и ту позицију налазимо, ја онда сматрам као нужно да се ова позиција смањи, и за то се слажем са мишљењем Ранка Тајсића.

Риста Поповић — После говора г. министра просвете, ја готово не бих имао шта да кажем. Ово, господо, и није решавање о једном извесном издатку, с решавањем ове позиције не чини се коначно решавање и да се она утроши. То не. Ово је, као што то примети г. Богосав Поповић — резерва, из које ће моћи да се чине издаци тек по одобрењу Државног Савета.

Сва је разлика у томе, што ми остављајући ову резерву лишавамо се права да о утрошцима из ње у подробностима и даље решавамо; но то се правда тиме, што непредвиђене потребе долазе ненадно, непредвиђено, а могу доћи и онда, кад Скупштина није на окупу; звати је због тога не би било згодно, а не задовољити потребу — неоправдано. С тога је право, да се може из непредвиђена кредита нешто трошити, дато Уставом Државном Савету. По реду, који постоји, влада би, кад наступе ванредне потребе чинила предлог Државном Савету и овај ће давати своје одобрење или изјавити непристанак. Наравно да и Државни Савет може давати своја решења само у границама овога кредита.

Неће нико спорити, да ми ову позицију можемо и умањити на 100.000 дин., но питање је да ли се тим намирује потреба.

Шта би било на прилику кад би нашла неопходна потреба за неки издатак? Да ли са немања кредита не би било штетно, што се потреба не може да задовољи?

Ја мислим да ништа не би сметало, нити би било неоправдано, да ову суму кредита одобримо, кад је Уставом утврђено, да се она не сме трошити произвољно, но по решењу Државног Савета.

Тим, до душе, могли бисмо рескирати, да се из одобреног кредита може утрошити нешто више, него што бих одобрио; али у исто време неће се тиме рескирати, да се једна потреба не подмири онда, кад треба и како треба само са оскудице кредита.

Ако, дакле, Скупштина налази да је овај кредит велики, онда нека га умањи, али нека га не изостави, јер и опет велим, ово није коначно одобрење утрошака, него само давање кредита, из кога ће се тек по одобрењу Савета моћи чинити издаци.

Ранко Тајсић — Молим вас, господо, из свих досадашњих завршних рачуна свију влада, које сам имао прилике читати и гледати, стекао сам уверење, да је ретко по којој буџетској партији кад где што претекло. Свагда је ишло, што се каже: „пак унд пак“, или ударала се пара с паром т. ј. колико дато толико је и потрошено а било је случајева, где је се уз одобрених 100.000 дин. тражило још једном толико без одобрења. За мене, дакле, нема никакве гарантије, или има врло слабе, што се каже; да се ова сума не даје министрима на њихово слободно располагање, већ да ће о њој доносити решења Државни Савет.

Друга би ствар била, кад би то решавали људи из земље колико ће се и наште на ове партије трошити, људи они, који виде како народ пати, али кад то чине саветници, који из својих канцеларија то не знају, или знају али у врло бледој слици, онда ја мислим, да ће они дати министрима све, што ови траже и не помишљајући на потребу штедње.

Но једно се мора признати у похвалу овога буџета, а то је: што ни једна партија, и она која треба, и она која нетреба, није из њега изостављена; све је тако изложено, да ми детаљнијег буџета нисмо имали. Па баш зато и не треба ову партију оставити, на непредвиђене трошкове, што су сви предвиђени.

Ја мислим с обзиром на све прилике, да би требала Скупштина да из ове партије избрише 150.000, а остави 50.000 динара.

То је доста.

Потпредседник — Оглашујем да је претрес свршен. Ставићу на гласање, онако како је по пројекту и како је већина одборска усвојила ову позицију. Ко је дакле за то, да се прими кредит од 200.000 дин. на ванредне потребе, тај ће да седи, а ко је против нека устане? (Већина устаје).

Пошто нема другог предлога осим г. Тајсићевог да се ова цифра сведе на 50.000 дин., то њега и стављам на решење. Ко је за то, да се тај предлог прими, нека седи, ко је против, нека устане? (Већина седи).

Према томе примљен је предлог г. Тајсића.

Известилац чита: 2, кредит на непредвиђене потребе 100.000 динара.

Ранко Тајсић — И код ове партије ја сам одвојио мњење руковођен тиме, да треба свуда штедити. Од ових 100.000 дин. ја сам оставио 40.000 дин. и држим да ту цифру треба примити, јер она одговара у неколико нашим приликама и ако није претерана није за цело ни мала. Па молим Скупштину да и она прими.

Министар просвете А. Николић — У кредиту на непредвиђене потребе разуме се ово:

Кад Скупштина утврђује врло велики број позиција буџетских, она може једну или другу позицију да просто заборави.

По закону ваља имати или извесно надлештво или вршити неку радњу. Једно или друго може да се изостави случајно.

Таква потреба зове се редовна и за то што је заборављена, што није вођена, она се зове „непредвиђена редовна потреба“.

Под овај сдељак не сме доћи ништа, што није заборављено. Не сме се на прилику учинити издатак из ње на неке потребе, које су у надлежној партији стављене, али мање него што су потребне, и ништа што није законом утврђено,

Према томе отпада бојазан, коју је г. Ранко Тајсић изнео, да би се, ако би смо одобрили на ове редовне непредвиђене потребе нпр. 100.000 динара, могла ова сума трошити на ништа, на што ми не бисмо могли по закону да трошимо.

Као што се и сами можете уверити, у буџету има око 5—6000 рубрика, и онда је врло лако могуће, да се нешто заборави, и са тога мислим, да ову позицију треба да примите.

Известилац Р. Поповић — Имам само две, три речи да кажем Поред онога, што је г. министар просвете рекао, стоји и то, да ми, одређујући позиције по буџету расхода, а нарочито општих расхода, нисмо могли да имамо позитивних доказа, јер ту може лако да се учини каква погрешка. На прилику мало је одређено на канцеларијске трошкове неког надлештва, или докаже се, да осуђенике није могуће чувати с оноликим бројем чувара, колико их има и т. д. — дакле, у опште где се није могао тачно да прецизира издатак, одређен је кредит на редовне непредвиђене потребе на случај, да која од редовних позиција није ушла у буџет. То је сасвим и природно. У 5—6.000 позиције може лако да се деси, да се нека позиција изгуби из вида и онда треба оставити суме одакле би се могли мањим накнађивати.

Стојан Станковић — Ово су оне суме, на којима се стварно може уштедити и да се што јече поп Арса према губеру пружамо. За то сам за одвојено мишљење.

Потпредседник — Објављујем да је претрес свршен. Гласаће се о предложеној суми, коју је већина одборска усвојила. Стављам на гласање: Ко је за то, да се на редовне непредвиђене потребе одобри 100.000 дин. тај нека седи, ко је против нек устане. (Чује се: већина седи, већина је устала). Тешко је определити да ли је већина седела или устала, према томе нека се гласа поименично. Ко је за предлог, тај ће гласати за, а ко је против — против.

WWW.UNILIBRO

Секретар прозива:

Алекса Ратарац против; Андра Николић за, Анта Рајчић за, Арса Дреновац за, Арсеније Прокопијевић против; Арсеније Ирић против; Атанасије Вучковић против; Благоје Божић за, Богосав Поповић за, Божа Кунатровић за, Васа Манојловић за, Велизар Кундовић против; Витомир Младеновић за, Вића Радовановић за, Вуча Николић против; Данило Јовановић против; Димитрије Димовић за, Димитрије Илићановић за, Димитрије Ђирковић за, Доброслав Ружић за, Драгиша Станојевић против; Ђока Анђелковић за, Ђурђе Ђоровић против; Живан Радосављевић за, Живко Малопарац против; Живојин Величковић против; Илија Душманић за, Илија Мојић за, Јован Поњавић против; Јован С. Јовановић за, Јован Николић против; Јованча Стојановић против; Јоксим Павловић против; Јоца Ж. Јовановић за, Коста Влајић за, Коста Јуришић против; Коста Јовановић против; Лаза Илић за, Лаза Бошковић за, Лаза Миловановић против; Лука Лазаревић за, Лазар Милосављевић за, Љубо Јоксимовић за, Љубинко Милинковић за, Љуб. Ћирић за, Марко Петровић за, Мата Максимовић за, Мика Спасојевић против; Милан Глигоријевић за, Милан Ђурић за, Милија Миловановић за, Милош Богдановић за, Милош Марковић за, Милун Миљковић против; Милутин Гарашанин за, Михаило Вујић за, Михаило Кр. Ђорђевић за, Михаило Поповић за, Младен Аксентијевић против; Младен Марковић против; Милан Поповић против; Никола Протић против; Новак Милошевић за, Павле Станковић за, Панта Срећковић за, Пера Велимировић за, Пера Максимовић против; Раде Протић против; Радисав Митровић против; Радоје Костић против; Ранко Тајсић против; Раша Нинић против; Риста Поповић за, Савко Бусић против; Симо Костић за, Сретен Гогић за, Станко Петровић за, Станоје Нешић за, Станојло Вукчевић за, Станча Владеновић за, Стеван Миљковић за, Стеван Ристић против; Стојан Станковић против; Таса Николајевић против; Тодор Туцаковић против; Тодор Радовановић за, Тома Бојичић против; Тривун Милојевић против; Филип Милојевић за, Павле Вуковић за, Димитрије Катић за.

(*После гласања*)

Потпредседник — Изволте чути резултат гласања. За кредит по пројекту гласали су 54 а против 37; према томе објављујем, да је Скупштина усвојила предлог по пројекту.

Известилац чита тач. 3 у општим кредитима.

В. Радовановић — Овде на овој позицији треба уштедити, јер не само да она толика количина је није потребна, него су у њу стављени и они расходи, који не постоје, на пример пензионовање и постављање саветника на расположење. То не може да остане, јер саветник не може да се пензионише или стави на расположење онда кад влада хоће. То може да буде само министар или посланик на страни. Оволика је цифра дакле велика, и ја бих предложио да се она сведе на половину, а половина да се уштеди, јер свакојако у току године, може се десити да један или два од садашњих министара дођу у пензију, више не може. Ја бих дакле предложио да ову суму сведемо на половину, но како чујем да г. Ранко има одвојено мишљење, то ја пристајем уза њ.

Мин. финансија М. Вујић — Господо, нисам био овде кад се код других позиција говорило, али овде да кажем, да је оваква штедња каква се овде предлаже привидна и да је за министра финанција и владу све једно, хоће ли се она учинити или не. У осталом ја ћу о кредиту на ванредне потребе говорити кад дође друго читање и рећи шта о њему мислим и знам. Рећи ћу, да свака уштеда, која се ту учини у самој ствари није апсолутно никаква уштеда и да се она владе апсолутно ништа не тиче; може се она збрисати, а може се дати 500.000, влади је сасвим све једно. Кад ванредне потребе наступе, нема те владе која на основу Устава не би учинила Државном Савету предлог, да се оне намире, па после да тражи накнадно законодавно одобрење, — то је, дакле, варање самог себе. Г. Вића каже да су овде погрешно стављени саветници и министри. Није погрешно. Саветници не могу да се стављају на расположење и у пензију по вољи владе, али може наступити случај, да један саветник оболи или је навршио довољан број година за пензију и он је тражи. У томе случају влада мора да га стави у пензију и било кредита или не.

Дакле, у томе није ништа погрешно. То једно, а друго, што важи за саветнике важи и за министре. Могу се кабинети мењати на начин, да не испадне г. Вића на рачун. Г. Вића напомиње садашњи случај са овим кабинетом, али може све друкче испасти и онда је са свим све једно ма шта овде било. На крају године може да изађе да је на ове цељи утрошено и 20.000, ако се десе какве велике промене. Једино би се могло рећи, да се овде даје влади маха да посланике на страни ставља на расположење и у пензију. Но мислим, да се до сада влади ни то не може пребацити да је мењала ове личности. Међутим влада и на то има права, кад наступе те потребе на прилику да посланик наврши довољан број година или онеспособи за рад и т. д. Имам једном речју дакле да вам кажем ово: да овде штедња није ништа друго него привидна штедња. Толико сам имао да вам кажем ради објашњења.

Милан Поповић — Ја немам ништа друго да кажем, до да усвајам Ранково мишљење.

Потпредседник — Претрес је свршен. Гласаће се о кредиту предложеном по пројекту. Ко је за то да се он прими, нека седи, ко је противан нека устане? (Већина седи). Објављујем да је Скупштина одобрила овај кредит по пројекту.

Известилац чита: 4 тач. општих кредита. — Овде је као што видите било стављено 50.000 дин., али је одбор ту цифру смањио на 35.000 дин. (Прилог 9 ст. 17).

Ранко Тајсић — На овој партији моје је мишљење да се уштеди мало више. Ја мислим да се уштеди 40.000 дин. а 10000 дин. да се остави. Кад се узме у рачун само колико ми имамо пензионаша, па кад се узме да их има младих и здравих — таман да раде, они иду у пензију па неки од њих после постају дијурнисте — кад се узме у опште у рачун, да се сваке године ове пензије гомилају тако, да и оне доста чине те правимо зајмове — кад се све то узме у рачун, онда се не би смело оставити ни 10.000 дин., које сам ја дао, јер сам био сувише галант; нарочито кад се зна да је пензијони буџет толики, колики је негда био за целу земљу, па на основу тога не сме се више пензија повишавати ни давати, тим пре, што је ово пензионовање, кад се неки чиновник некома не допадне. Но ја мислим да ако неки чиновник не ваља и хоћете да га се курталишете, онда га дајте суду, нека га суд осуди, казните га платом и т. д., а ко ради тај се не мора терати и тако сам да остане на овој партији 10.000 дин. за пензију чиновницима, који су изнемогли и који је сами траже и по законом узроку добијају.

Мин. финанција М. Вујић — Господо, није једном у Скупштини речено, како је позиција на пензионовање чиновника врло тешка и осетна. Што је она тешка и осетна смем да тврдим, да је најмање кривице за то до садање владе; кривица је до партијске борбе, борба је донела собом да владе нису могле да сносе противнички апарат чиновнички.

Погледајте на сва места у државној управи, па ћете видити да ни једна служба није тако еминентна-политичка, као што је служба полициска. Нпр. господо, у просветној струци није било тога гањања ни од стране једне партије, тако исто и за привредну службу може се рећи да је индиферентна у том погледу. али полициска струка политичке је природе, и партиска борба донела је то, да кад једна влада дође, она није могла да трпи чиновнике, који јој сметају у раду. Дакле један је узрок у томе, а други узрок лежи у томе, што је данашња влада затекла извесне прилике које су је нагнале, да то пензионовање врши. Тај други узрок, то је, господо, нови Устав. Тај нови Устав донео је нове судове, нов Државни Савет, Контролу итд а тиме је донео то, да су се најтежи чиновници морали пензионовати, и отуда је та позиција на пензионовање толико порасла. Стишавање овако заоштрене борбе, извршење уставних наређења, довела су данас до тога, да има изгледа да немамо

очекивати, да ћемо имати више да вршимо тако много пензионовање, као што је вршено до данас.

Ова сума стављена је још и за то, што се мора задовољити и потреба, која се јавља по природи, по судбини људскога живота, и то је само стављено овде Ја ћу да наведем један пример: Узмимо једнога професора, који дуго служи у служби, или оболе тако, да не може више да ради. Министар просвете шта може друго да ради него мора да га пензионише; он мора да га пензионује у интересу школе, јер не може да остави школу затворену. Узмимо још, господо случај да један чиновник изслужи одређени број година службе, и он просто може да каже, ја нећу више да радим, престајем да служим и министар не може да га казни, јер он на основу закона има право да каже, нисам више дужан да вршим службу.

Узмите даље на ум, да је ово сума за све струке без разлике, за случајеве болести, оболевања, навршени број година итд. Ја сам потпуно уверен да је ова цифра потребна, а у исти мах имам да кажем, да смањивање не би донело користи, него само штете, донело би то, да би се морала да прекорачи сума буџетом одређена и после да влада буде принуђена да тражи накнадни кредит.

Ја сам говорио о потребама, а сад ћу да одговорим на оно, што се вечито помиње, ако чиновник греши и не врши дужност како треба, нека га министар казни и нека га преда суду, ако то заслужује. Предаја суду, то се не да лако извршити. Истина у Уставу стоји: да сваки грађанин има право да тужи чиновника, ако несавесно врши своју службу. Али, господо, ја не знам ни једног случаја, поред толике повике на државне чиновнике, да их је ико тужио суду за несавесно вршење дужности. Дакле мало се има шта очекивати од тога, што би га државна управа тужила суду. Друго, господо, то је једна врло тешка ствар, приложити доказе и постићи оно што се хоће. Ваља имати на уму, господо, да се једној влади мора оставити могућности, да уклони органе, који се покажу непоуздани за државну службу. Лако је, господо, ухватити који изврши крађу, то судови врло брзо пресуђују; али, господо, кад један орган неће да врши своју дужност, и ради противу интереса земље и правца који влада, влада мора имати могућности да га уклони из службе, а наравно да му мора дати пензију, у случају ако има 10 год. службе Ја сам имао један случај овакав: ставио сам једног чиновника у пензију и хтео сам да га предам суду, али суд га ослободи. Ја сам тврдо уверен да је тај чиновник имао кривицу, али то се не да тако лако доказати. Тако исто други један случај: један царински чиновник на граници нашој и турске царевине учинио је злоупотребу своје дужности, али сад ја не могу да питам турске власти и ништа ми друго није остало но да уклоним тога чиновника, јер ако га не уклоним, они мештани имају права да протестују против тога поступка; и колико се тражи од министра да уклони једног несавесног чиновника, ако би се одзивао томе, онда би био недовољан и много већи кредит. Ми, на жалост, имамо један део чиновништва, који није научио да врши савесно своју дужност, и док то не постигнемо у земљи, све дотле мораће и ова позиција, или бар један део, да постоји.

Панта Срећковић — У одбору сам био да се цела ова сума избрише, а ево разлога зашто: ако би ви дали на ову цељ суму од 50.000 дина а она је велика, а ако усвојите и 10.000 дин. може да се напензионише исто толико чиновника, само треба да се причека до 1 децембра, па онда дати за 15 дана плату и тако исто може се њих петнаесторица пензионовати, па тек идуће године *јаком иде Мара и сватови.*

Ја, господо, у овој ствари имам ово гледиште. Ја знам, господо, стотину чиновника, који су врло поштено вршили своју дужност, па су и опет неки пензионисани. Има, господо, врло разних начина, како се један чиновник може да пензионише, један министар може увек да нађе узроке да једнога чиновника стави у пензију.

Ја би, господо, био мишљења, да за ову годину ни једне паре не дамо на пензије, а ако који чиновник скриви нека га министар изјури из службе, а ако то не може, нека на његово место постави другога из пензије. а овога на његово место у пензију. Дакле, ја сам мишљења да се ова сума избрише за ову годину. Ја мислим, господо, да нам није стало до пензија, кад грцамо у дуговима. Ако има кога, ја бих молио да ме потпомогне, а ако хоћете ви дајте и 100.000 дин., мени је право.

Милан Поповић — Кад загледамо у буџет ми видимо цифру 50.000 дин; кад загледамо у извештај одборске већине, налазимо 25.000 дин; а у буџету одборске мањине 10.000 дин. Кад прелистамо буџет онда ћемо наћи, да се на ту цељ троши скоро 2,000.000 дин. Према томе, ако сваке године дижемо ту цифру, нећемо на крај изаћи. Ја бих радо усвојио мишљење г. Панте Срећковића, кад би то само могло да се оствари, али имајући на уму, да има код нас и неваљалих чиновника, а може се десити и случајева разних од болести, па се мора поставити на терет државни, онда се не могу сложити с њиме, али исто тако не могу се сложити и са мишљењем одборске већине. Но ја држим да је у овој прилици најбољи предлог г. Ранка Тајсића, да ова позиција буде 10.000 динара.

Станко Петровић — Заиста, господо, тешко је бранити ову позицију, јер толико пута пало је овде речи у том смислу, да треба штедити у свакој прилици колико се год може. Сад је поведена реч о овој позицији на пензионовање чиновника грађанског реда. Ја бих био први да се овде штедња учини, али, господо, ми сви знамо, да у нашој земљи има чиновника, а особито у полицијској струци има таквих чиновника, које народ не може да трпи. Друго, господо, врло је незгодна ствар у томе, што они могу да не врше своју дужност савесно, али опет да удесе ствар тако, да не дођу до кривице и да буду оптужени, и кад му се ништа не може да доскочи с те стране, а зна се међутим, да на њ једна цела околина вичe, онда министар нема другога излаза, него да таквог чиновника уклони, и наравно да га пензионује, ако има права на пензију.

Народ би у пређашња времена радо дао и 2—3 динара порезе више, само да се курталише оних чиновника, који разносе неспокојство у народу, или служе на штету државе и околине. С тога мислим и ако је незгодно, да се оваква сума одобри на пензионисање чиновника да нас овде нужда нагони да то учинимо.

Каже се да га у таквом случају не треба пензионисати, него га истерати или предати суду. Господо, који год чиновник хоће да чини зла, и неће да врши савесно своју службу, он уме да се огради, те да не дође као кривац пред суд; а кад то може учинити, онда ми морамо дати влади маха да несавесне чиновнике уклони. Ако хоћемо да подмиримо ову суму и да оптерећен буџет поправимо, ја мислим да ми имамо пројект закона о измени и допуни о порезу пред нама, ми тада можемо повисити порезу на чиновничке плате, нарочито на пенсије и ако видимо да су те пенсије повећале буџет, моћићемо онда повећати порезу, и онда ћемо моћи да уштедимо 50.000 дин. и да толики приход унесемо у државну касу. Тим би попунили државну касу у неколико, а и оне чиновнике, који врше несавесно своју дужност, уклонили.

Раша Нинић — Ја сам свагда говорио против пензија, али сад увиђам потребу, да треба поједине покварене чиновнике уклонити са својих места, па се с тога и слажем са одборском већином, да остане цифра као што је одбор предложио, јер једном треба пречистити са тим рђавим људима, и с тога ћу да гласам за цифру, кад знам каквих чиновника има.

Потпредседник — Је ли вољна Скупштина да се реши. (Јесте).

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Одговорни уредник **Ранко Петровић**

Штампа краљ. српске државне штампарије